

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут
Кафедра «Філологія»

СИЛАБУС

**Навчальної дисципліни: «Порівняльно-історичне і
типологічне мовознавство»**

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський) рівень,</i>	
Програма навчання	<i>Освітньо-професійна</i>	
Галузь знань	<i>03</i>	<i>Гуманітарні науки</i>
Спеціальність	<i>035</i>	<i>Філологія</i>
Освітня програма	<i>«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)»</i>	
Цикл дисципліни	<i>Професійний</i>	
Курс та семестр	<i>1 курс, 1 семестр</i>	
Обсяг дисципліни	<i>3 кредитів ECTS / 90 академічних годин</i>	
Види аудиторних занять	<i>Лекції, практичні заняття</i>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	<i>-</i>	
Форми контролю	<i>Залік</i>	

Викладач:

*Шаповал Анна Сергіївна кандидат філологічних наук, доцент кафедри «Філологія»,
skarllet77777@gmail.com*

Метою дисципліни «Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство» є розширення та поглиблення у здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти знань з теорії та історії мовознавства, введення у проблематику сучасної лінгвістики, розгляд та зіставлення систем порівнюваних мов.

Програмні результати навчання.

- ПРН-2.** Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземними мовами
- ПРН-7.** Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.
- ПРН-9.** Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.
- ПРН-10.** Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).
- ПРН-11.** Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів,

формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

Очікувані результати навчання:

Здобувач вищої освіти знає:

- основні етапи становлення і розвитку мовознавства, проблематику основних його напрямів; практично використовувати теоретичні знання, а саме: характеризувати античне та арабське мовознавство; визначати основні проблеми та представників мовознавства Середньовіччя та епохи Відродження;
- фундаторів порівняльно-історичного мовознавства, їх лінгвістичні погляди та метод дослідження;
- основні напрями у мовознавстві другої половини XIX століття (натуралістичний, психологічний, молодогораматизм);
- сутність та проблематику основних шкіл, структуралізму і генеративізму, неогумбольдтіанства у різних проявах;
- особливості історичного періоду та основні проблеми радянського мовознавства;
- розвиток українського мовознавства;
- особливості різноманітних напрямів сучасного мовознавства.

Здобувач вищої освіти вміє:

- чітко характеризувати головні періоди історичного розвитку лінгвістики;
- розрізняти специфіку та проблеми різних напрямів мовознавства, їх представників та коло їхніх наукових інтересів;
- логічно та аргументовано викладати проблематику сучасних напрямів розвитку лінгвістики, давати визначення основних понять, характеризувати дослідження провідних вчених певного напрямку;
- синтезувати знання, отримані з попередніх теоретичних і практичних курсів, для характеристики та аналізу мовних явищ.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	очна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	П	Лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Лінгвістичний компаративізм: структура та етапи розвитку.	12	2	2			8
Тема 2. Зародження описового мовознавства.	12	2	2			8
Тема 3. Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта.	12	2	2			8
Тема 4. Натуралізм і психологізм у мовознавстві.	12	2	2			8
Тема 5. Методи компаративістики.	12	2	2			8

Тема 6. Диференціація та інтеграція мов. Мовні закони.	11	2	1			8
Тема 7. Порівняльно-історичне мовознавство і структуралізм.	10	2	2			6
Тема 8. Функціоналізм у лінгвістиці.	9	2	1			6
Усього годин	90	16	14			60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності - це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку або екзамену.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів спеціальності 035 Філологія ОНМУ, другий (магістерський) рівень, ОП «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)» однакова для всіх дисциплін і має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – диференційований залік	Аудиторна та самостійна навчальна Робота	50
		Залікова контрольна Робота	50

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Зародження порівняльно-історичного мовознавства. Передвісники та основоположники порівняльно-історичного мовознавства (У. Джонсон, Ф. фон Шлегель, Ф. Бопп, Я. Грімм, Р. Раск, О.Х. Востоков).
2. Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта.
3. Натуралістичний (біологічний) напрям у порівняльно-історичному мовознавстві (А. Шлейхер, М.-К. Рапп, М. Мюллер, В.-Д. Уїтні)
4. А. Шлейхер і теорія родовідного дерева індоєвропейської сім'ї мов.
5. Психологічний напрям у порівняльно-історичному мовознавстві (Г. Штейнталь, В. Вундт, О.О. Потебня)
6. Молодограматизм (А. Лескін, К. Бругман, Г. Остгоф, Г. Пауль, Б. Дельбрюк, П. Фортунатов)
7. Порівняльно-історичний метод як сукупність прийомів дослідження мовного матеріалу в історичному розвитку з метою встановлення споріднення або неспоріднення мов. Недоліки порівняльно-історичного методу
8. Метод порівняння і його використання в мовознавстві. Системне вивчення мовних фактів і явищ. Метод глотохронології Морріса Сводеша
9. Порівняльно-історичне мовознавство та генеалогічна класифікація мов народів світу.
10. Основні мовні родини. Успадковані та набуті подібності (мовні родини та мовні союзи).
11. Загальна характеристика мовного ареала: основні генетичні групи мов
12. Світові мови: виникнення, поширення, загальна характеристика. Прабатьківщина людської мови.
13. Гіпотези прабатьківщини індоєвропейців
14. Структура індоєвропейської прамови з погляду порівняльно-історичного мовознавства
15. Методи компаративістики.
16. Порівняльно-історична діалектологія. Проблема діалектної диференціації праіндоєвропейської мови.
17. Типологія мов як особливий розділ мовознавства. Генетична типологія мов. Структурна типологія. Порівняльна типологія.
18. Рівнева (аспектна) типологія
19. Ареальна типологія мов
20. Поняття про мовний тип та тип мови. Поняття ізоморфізму і аломорфізму. Мовні універсалії.
21. Американський структуралізм
22. Функціоналізм у лінгвістиці.
23. Проблема мови-еталону (основи порівняння).
24. Типологія фонологічних систем
25. Типологія морфологічних систем
26. Лексична типологія мов
27. Типологічні закономірності в синтаксисі
28. Зіставлення як основний метод типологічних досліджень
29. Лінгвістична концепція Фердинанда де Соссюра.
30. Копенгагенський структуралізм

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Бацевич Ф.С. Порівняльно-історичне мовознавство. К.: Нова Книга, 2009.
2. Корунець І.В.. Порівняльна типологія англійської та української мов: Навчальний посібник. Вінниця : Нова книга, 2003. 458 с.
3. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. Київ : Академія, 2006. 424 с.
4. Загнітко А.П. Сучасні лінгвістичні теорії. Донецьк : ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2007. 219.

Допоміжна література

1. Голубовська І. О., Корольов І. Р. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: курс лекцій. Київ, 2011. 223 с.
2. Ковалик І. І. Загальне мовознавство: Історія лінгвістичної думки: навч. Посібник. Київ : Вища школа, 1985. – 216 с..
3. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики: аналітичний огляд: навч. Посібник. Київ : Фітосоціоцентр, 1999. 148 с.
4. Семчинський С. В. Загальне мовознавство: підручник. Київ : Вища школа, 1988. 328 с.
5. Ганич Д. І. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 384 с.
6. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию. Москва: Прогресс, 2000. 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Курс загальної лінгвістики. Фердинанд де Соссюр. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk611351.pdf>

2.Науковий	дискурс	О.	О.	Потебні
------------	---------	----	----	---------

URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/112530/05Malenko.pdf?sequence=1>